

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

תשובון לדגם הבחינה לשאלון 70%

דגם הבחינה מופיע באתר הפיקוח על הוראת העברית.

למורה,

דגם הבחינה נועד להציג את מבנה הכללי של הבחינה ואת אופי השאלות שעשויות להישאל בהתאם למפרט התכנים שפורסם ובהתאם לדרישות העולות ממבחן הקצה במקצוע העברית. בשאלון הבגרות תיעשה, כמובן, התאמה של אורך המאמרים ומורכבותם וכן מספר השאלות ורמתן למשך הבחינה.

לנוחיותך, מוצגות פה תשובות אפשריות לכל שאלה, לרבות דוגמאות שונות ואפשרויות לכתיבה הממזגת. תודה שלוחה למורות ולמדריכות אשר אישרו לפרסם את תשובותיהן וסיכומיהן. שים לב: התשובות המובאות הן תשובות אפשריות לשאלות. לא מן הנמנע כי ייתכנו תשובות נכונות נוספות וניסוחים שונים.

1. המאמרים של שוורץ וונגר (טקסט 1 וטקסט 2) עוסקים בפער שבין המצוי לרצוי במערכת החינוך. ציין לגבי כל אחד מן הכותבים את המצוי ואת הרצוי.

על פי שוורץ, המצב הרצוי הוא מצב שבו יהיה קשר בין הצהרות על תפיסת צולט סביבתית לבין מימושה הלכה למעשה בהתייחסות "ירוקים". המצב המצוי רק מדגיר על המשבר הסביבתי ועל הצורך לפנות הרגליים, בעוד הלכה למעשה התלמידים לומדים בסביבה מלהמת הפולצת בסביבה.

על פי ונגר, המצב הרצוי או הראוי הוא המצב שבו אנשים יהיו מוכנים לעסוק את המחיר האישי בעבור סביבה טובה לחיות בה, לצומת זאת המצב המצוי הוא המצב שבו רק מצטיינים מוכנים לעסוק מחיר אישי בעבור טיפול בעציות הסביבתיות.

שוורץ (טקסט 1) מצייין כי המצב המצוי אין מימוש של ההצהרות ואין כל מנחה לשינוי, כמו כן החינוך הסביבתי נתפס כתחום ידע בלבד. לפי המצב הרצוי, יש ליצור קשר בין התוכן הלימודי לבין מימושו במציאות וכן לחנך לתבונה ולא רק לידע.

ונגר (טקסט 2) טוען כי לפי המצב המצוי, החינוך הסביבתי נתפס כחינוך מדעי הצוסק בנתונים. נוסף על כך, אנשים אינם דואגים לדורות הבאים. אך המצב הרצוי החינוך הסביבתי יתחיל בהשקפת צולט ערכית-חברתית - מוסרית לביה על האדם לשמור על הטבע בנוסף לשימוש.

2. א. מהו היחס בין המאמרים של שוורץ וונגר (טקסט 1 וטקסט 2)?
הקף במעגל את התשובה הנכונה.

א. שני המאמרים מציגים תפיסות שונות לחלוטין

ב. שני המאמרים משלימים זה את זה.

ג. אין קשר מהותי בין שני המאמרים

ד. בין שני המאמרים מתקיים יחס של הכללה ופירוט

ב. נמק את בחירתך, הבא הוכחות מן המאמרים.

שוורץ טוען כי יש צורך דחוף בשינוי קיצוני באורחות החיים כיום, ונדרש מוסיף כי אף על פי שרבים מודעים לצורך זה, מצטיינים יהיו מוכנים לשלם מחיר אישי הכרוך בכך. כמו כן שני הכותבים דנים בתפקידה של מערכת החינוך בפתרון המשבר הסביבתי.

שוורץ טוען: "למה חותרים כשמדברים על חינוך סביבתי ומה הוא שונה כל כך מהקיימ?" ונדרש במאמרו צונה על השאלה מהו חינוך סביבתי ראוי: "החינוך הסביבתי חייב להתחיל בהשקפת עולם ערכית-חברתית ומתוך השקפת עולם זו לפרש את הקיימ."

ונדר: "מערכת החינוך מקנה כלים להצלחה אישית של התלמיד ואין אנו מצוניינים באדם כיצור כלכלי אנוכי הפועל למצן רווח אישי... מנצל וחומס את זולתו ואת העולם, אלא כרואה עצמו חלק ממכלול אנושי ועולמי ומחויב אליו..." דברים אלה משפיעים את דבריו של שוורץ: "התפיסה המקובלת בחינוך היא שהאדם נתפס כיצור מיוחד במינו בתוך הבריאה, המסוגל בזכות כיסוריו לשלוט בבריאה. לצומת זאת, התפיסה בחינוך הסביבתי היא שלא רק הייחוד של האדם חשוב, אלא גם היותו חלק מן הבריאה. האדם שייך לעולם, תלוי בו והוא חלק ממנו."

3. לפניך שתי דוגמאות שהושמטו במהלך עיבודם של המאמרים של שוורץ וונגר (טקסט 1 וטקסט 2):

דוגמה 1

"בסגל הגן, שילוב של מודעות ותמריצים עשה את שלו. אצל הילדים, אחרי כמה שיחות עם ההורים, הגיעו לתכנית עבודה: כל בוקר "נהג האוטובוס" יוצא למסלול הליכה לאסוף את הילדים מתחנות ליד ביתם, וכולם צועדים יחד, בסגנון אוטובוס: שתי שורות של שני ילדים בכל צד, עם נהג מלפנים ומלווה מאחור. כך נולדו ה"הסעות" לגן ונוסדו הרגלים של הליכה בריאה, בטוחה ונכונה סביבתית."

דוגמה 2

"בעיות הרעב בעולם, לדוגמה, אינן נגרמות משום שאין לאנושות די ידע מדעי וטכנולוגי כדי לייצר מספיק מזון. למעשה, ייצור המזון בעולם יכול להשביע את כל הרעבים בעולם, אך הפרדוקס האכזרי הוא שבמדינות אחדות "עודפי מזון" מושמדים ואילו במדינות אחרות יש רעב".

א. ציין לגבי כל אחת מן הדוגמאות מאיזה מאמר היא הושמטה. נמק את תשובתך.

ב. לגבי כל אחת מן הדוגמאות, ציין היכן היית מוסיף את הדוגמה (לאחר איזו שורה ומילה). נמק את בחירתך.

*דוגמה 1 הושמטה מתוך מאמרו של שוורץ "לחנך את דור המבוא".
דוגמה זאת יכולה להופיע בהמשך לפסקה ה. בפסקה זאת מביא שוורץ
דוגמה לקשר שבין לימודים לחינוך סביבתי, לבין מימוש באמצעות.
בהמשך לדוגמה המובאת על הבניין באוהל'ין צויה לבוא הדוגמה
הנוספת על ה"הסעות" לגן.*

*דוגמה 2 צויה להופיע במאמרו של ונגר "מהו חינוך סביבתי ראוי"
בסורה 20. זוהי דוגמה מובהקת לכך שהציות הסביבתיות אינן בציות
מדציות טהורות, אלא בציות המשלבות סוציות מדציות וחברתיות.*

*דוגמה 1 הושמטה ממאמר 1 מאחר שהיא מהווה דוגמה נוספת לבימוש
רמת ההצהרות של התוכן הלימודי באמצעות (כדוגמת בניין אוהל'ין).
דוגמה 2 הושמטה ממאמר 2 משום שהיא מוכיחה כי רוב הציות
הסביבתיות אינן בציות מדציות טהורות, אלא בציות המשלבות סוציות
מדציות וחברתיות.*

את דואמה 1 אפשר להוסיף במאמר 1 אחרי שורה 28 "שתמש את הצוות ואת התלמידים". את דואמה 2 אפשר להוסיף במאמר מס 2 בסוף שורה 19 "...סוליות מדציות-חברתיות".

בציית הרצה בצולט המוצגת בדואמה זו ממחישה את הטענה, כי הפציות הסביבתיות כרוגן אינן פציות מדציות טהורות אלא פציות מדציות חברתיות.

4. במאמרים של שוורץ וונגר (טקסט 1 וטקסט 2) מוצגים היחסים בין האדם לעולם הסובב אותו.

האם יש הסכמה בין שני הכותבים על תפקידו של האדם בעולם? נמק את תשובתך, והבא הוכחות מן הטקסטים.

ניכרת הסכמה בין שני הכותבים בנוגע ליחס שבין האדם לצולט, ומכאן גם בנוגע לתפקידו של האדם בצולט. שוורץ רואה באדם חלק מן הצולט. הוא טוען שהאדם תלוי בצולט, וזאת טיפוסית להתחשף רק בייחודו של האדם ולהתעצם ממטבלותיו כחלק מהצולט. גם ונגר מחזיק באותה עישה. הוא מצטט את ג'ון דאן באמרו "שם אדם איננו אי, כל אדם הוא פיסה מן היבשת" ומוסיף כי יבשת זאת היא הצולט והאנושות.

על סמך הנכתב במאמרים נראה כי יש הסכמה בין שני הכותבים בנוגע לתפקידו של האדם בצולט. לפי שוורץ, לא רק הייחוד של האדם חשוב, אלא גם היותו חלק מן הבריאה: "האדם שייך לצולט, תלוי בו והוא חלק ממנו." (שורות 36-37); "האדם הוא אכן יצור מיוחד במינו, אך הוא גם חלק מן הצולט ואינו ניצב מול חוקיו". (שורות 46-47) לפי ונגר, האדם צריך לראות עצמו חלק ממכלול אנושי וצולמי ומחויב אליו, דואל לדורות החיים ולדורות הבאים. (שורות 37-38); "כל אדם הוא פיסה מהיבשת." (שורה 70)

5. בסוף המאמר של ונגר המחבר כותב: "האתגר של החינוך הסביבתי הוא לחנך בני אדם להבין את המצב המצוי, להעז לדמיין מצב רצוי טוב יותר ולפעול למימושו." (שורות 69-68)

האם לדעתך אפשר לממש את האתגר הזה? בסס את דבריך על כל אחד מן המאמרים.

אני סבור שהאתגר של החינוך הסביבתי הוא אתגר עצום. זאת ביחוד לאור שנים של גבי שנים, שבהן התנהלות האדם בצולמ הביאה אותו למשבר הסביבתי של סכס האנושות נמצאת. יחד עם זאת זהו אתגר בר מיוחד. של החינוך הסביבתי, הניתן מיל צעיר, לטפח את רגישות התלמידים לנושא כמו גם לחוסר הצדק והצולמ תוק מצאית דרכים לתקנת. כך ידעו תלמידים חושבים ומוסריים (ונגרי, 2009). במקביל יש לצולמ להקמתן של תנועות שיפעלו ליירוק בית הספר של ידי מצומ צריכת האנרגיה והמים, הפחתת פסולת ומחזור נייר (שורץ, 2002). רק כך תהיה הלימה בין ההצעה למעשה, בין החינוך שצולמ פה לנעשה בפועל, ויהיה סיכוי לממש את האתגר.

לדעתי, אפשר לממש את האתגר של החינוך הסביבתי. המצב הסביבתי הציב לנקודת שבר שלא ניתן להתעלם ממנו. יש כבר נלקים מוכחים, כמו פגיעה בבריאותם של אנשים והכחדת בעלי החיים. אנשים רבים מודעים לנלקים הנזרמים לסביבה עקב פעילות האדם. אפשר יהיה לממש את האתגר של החינוך הסביבתי אם נדע ליצור דור נבון ולא רק דור יודע, כפי שכותב שורץ, ולקשר בין תוכן הלימודים לבין מיומון, כלומר לא רק לדבר על הצורך בשינוי אלא גם לצולמ להשגתו.

לדעתי, אי אפשר לממש אתגר זה. אנשים טיפחו לצומט סגון חיים בקבני ומשום כך קשה לאנשים לשנות את סגון חיהם המאפשר להם נוחות ופנוק. שורץ טוען במאמרו: "רק מצטי מוכנים לשלם מחיר אישי עבור הטיפול בעציות סביביות..." (שורות 29-30). כמותו אני סבורה שהאדם התרגל לתפוסה שהוא אדון צולמ ואין בו צניעות והתחשבות בצולמ.

6. בטקסט מספר 3 מופיעים מדדים סביבתיים אחדים שאותם מעוניינים לשפר וליישם בתרבות הבית-ספרית כדי לקבל הסמכה לבית ספר ירוק. בחר שני תחומים, והסבר לגבי כל אחד מהם על אילו עקרונות מן המאמרים הם נשענים.

1. *לימודים ציוניים בנושאי איכות הסביבה / מצורפות חברתית.*

תחומים אלה נשענים על הציקרון כי מצרכת החינוך צריכה לצסוק בהקניית ערכים ולצסוק ביחסנו לכל אלה החולקים עמנו את החיים על פני כדור הארץ: בני אדם אחרים, בעלי חיים וצמחים.

2. *שימוש מושכל במשאבים / הקמת מוצצה ירוקה.*

בעולות בתחומים אלה תבטל את הסתירה בין מה שהחינוך מצהיר עליו (סביבה ירוקה, חינוך סביבתי) לבין הנעשה בפועל: קמפוסים מזהמים אשר פולטים סביבה.

1. *שימוש מושכל במשאבים מבוסס על הציקרון המופיע במאמר הראשון, לביו יס לקשר בין תוכן הלימודים לבין מישון. הדומה של אובדליון ממחשה זאת.*

2. *מצורפות קהילתית מבוססת בעיקר על הנאמר במאמר 2: "יש להעמיד את החינוך הסביבתי-חברתי על חינוך אזרחי לאכפתיות, למצורפות חברתית ולאמונה ביכולת לשנות."*

7. במסגרת יום למידה העוסק ב"חינוך לקיימות" נתבקשת להכין סקירה תאורטית על המשבר הסביבתי בעולם ועל תפקידה של מערכת החינוך בהתמודדות עם משבר זה.

בכתיבתך הישען על שלושת הטקסטים. הקפד על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסיכום ובסופו (ביבליוגרפיה). כתוב בהיקף של כ-300 מילים.

מצרכת החינוך צומדת בפני אתגר חינוכי חשוב הנובע מהבעיות הסביבתיות שיוצרת החברה האנושית. במאמריהם מצביעים שורץ (2002) וונדר (2009) על משבר סביבתי חמור, המסכן את צמיח האנושות ומצמיד לפתחה אתגרים קיומיים. שורץ טוען כי במיוחד במאה השנים האחרונות האדם מתנהל בצולט בלא כל התחשבות בטבע, וכי יש צורך דחוף שינוי קיוני באורחות החיים. לדברי ונדר, אף על פי שרבים מודעים לבעיות הסביבתיות הנצרות מתנהלות זאת, רק מצטיט יהיו מוכנים לשלם מחיר אישי בצבור הטיפול בהן.

שני הכותבים דנים בתפקידה של מצרכת החינוך בפתרון המשבר הסביבתי. שורץ (2002) מצביע על הפער הגדול הקיים בין ההצהרות הנשמעות במצרכת החינוך על הצורך בשינוי הרגליים לבין הנעשה בפועל: הלימודים מתקיימים בבתי ספר ובקמפוסים מזהמים והרסניים לסיבה. במציאות כזאת הוא מספק את מצרכת החינוך תדע להתמודד עם המשבר הסביבתי. לדבריו, התלמידים חשים בפער הזה, ולכן חשוב ליצור קשר בין תוכן הלימודים ובין מימושו במציאות.

ונדר (2009) דן בשאלה "מהו חינוך סביבתי ראוי". הוא סבור שחינוך זה חייב להיות ביסוד החינוך במאה ה-21, ולציו להתבסס על השקפת צולט ערכית-חברתית הרואה חשיבות בחינוך מוסרי לאחריות, להתחשבות בזולת ולרצישות אנושית, למצורכות חברתית ולחינוך אינטלקטואלי. בצוד איילון טוען שהאתגר של החינוך הסביבתי הוא לחנך בני אדם להבין את המצב המצוי, להעז לידין מצב רצוי ולפצול למימוש, שורץ (2009) קורא להקמתן של תנועות שיפצלו ליורוק בית הספר על ידי צמצום צריכת האנרגיה והמים, הפחתת פסולת ומחזור נייר.

עם המשרד לאיכות הסביבה התאיים ליישום הפתרונות הללו והחל להצניק הסמכה לבתי ספר, שמתקיים בהם חינוך סביבתי של ממש, כגון למידה על הסביבה, יישום אורח חיים ירוק ופצילות תלמידים המביאה לשינוי בתודעה ביחס לסיבה (המשרד לאיכות הסביבה, 2015). המשרד רואה חשיבות רבה בשיתוף הפעולה בין כלל המורים במוסד: הנהלה, הורים ותלמידים לקידום הנושא, ובמסמך "בית הספר ירוק – הלכה למעשה" (2015) הוא קובע כי ההסמכה תינתן לבתי ספר אשר יצהירו על מחויבותם לנושא הסביבתי, יקיימו לימודים ציוניים בו, יפצלו למצן מצורכות הקהילה, יצידו על מימוש מושלם וירוק במשקלים ויקיימו מוצצה ירוקה.

ביבליוגרפיה

- ונדר, א' (2009). מהו חינוך סביבתי ראוי. הד החינוך, פ"ט.
המשרד לאיכות הסביבה (2015). בית ספר ירוק – הלכה למעשה. ירושלים: ישראל.
שורץ, א' (2002). לחנך את דור המבול. פנימ, 21.

מצד צד נדון המשבר הסביבתי בצולמ כולו. המצב הזה הניע לנקודת שבר שאי אפשר להתעלם ממנה. שורץ (2002) מציינ כי אפשר לה, המסכן את עתיד האנושות כולה, נובע לא מחוסר ידע, כי אם מחוסר תבונה. לפי הראייה של החינוך הסביבתי, זו יוהרה וטיפשות לזכור רק את 'יחודו של האדם ולשכוח את מציאותו בתוך חלק בלתי נפרד מהצולמ הנושא, החי והמת" (עמ). על כן יש לצולמ "בתיאום" עם הטבע.

עם זאת קיימת סתירה בין המצוי, האדם מחבל בטבע על ידי פליטת גזים לאוויר, ליהוט המים וצוד, לבין המצב הרצוי והמחייב שינוי, כאן וצכשיו. ונדר (2009) מחלק את דבריו של שורץ ומציינ כי בעציות הן בעיות המעלכות סוליות מדעיות וחברתיות. אנשים אינם מוכנים לשלם מחיר כאשר מדובר באיכות הסביבה. עם שורץ (2002) צוסק בסתירה בין רמת ההצהרות למצב הקיים במציאות. אנשים נבדלים בסדרי העדיפויות שלהם, ואינם מוכנים לרדת ברמת החיים שלהם למצו השמירה על הצולמ.

עם שורץ ועם ונדר סבורים שכדי לפתור את המצב יש צורך בהתערבות של מערכת החינוך. שורץ (2002) מסביר כי על החינוך הסביבתי להראות שלא רק הייחוד של האדם חשוב, אלא גם היותו חלק מהבריאה, האדם שייק לצולמ, תלוי בו וחלק ממנו. זאת יש להקנות החינוך. במאמרו מראה שורץ (עמ) כי על מערכת החינוך ליצור קשר בין התוכן הלימודי לבין מימוש במציאות.

עם ונדר (2009) מטיף אחריות על מערכת החינוך, ורואה בה את המסגרת המובילה לשינוי המצב. מערכת זו צריכה, לדעתו, לצסוק בהשקפת צולמ ערכית-חברתית על-ידי חינוך לאחריות, להתחשבות בצולמ, לאכפתיות, למעורבות חברתית ובדאגה לדורות הבאים. יש לחנך את האדם להבין את המצב המצוי, להעז ולדמיין מצב טוב יותר ולצולמ למימוש.

ברוח זו פרסם לאחרונה המשרד לאיכות הסביבה (2015) תכנית הפולצמ ליירוק בתי ספר תכנית זו נוצרה לצודד בתי ספר להתחייב ולחנך את התלמידים לפי העקרונות שהתוו לצממט. בשלב הראשון של התכנית נצרך מיפוי של המצב העכשווי בכל בית הספר, ובשלב השני מוצבים להם יעדים לשיפור. על בסיס זה תיבנה תכנית הנוצעת לשלושה תחומים: לימודים ציוניים בנושאי איכות הסביבה, שימוש מושכל במשאבים ובניית פרויקט למצו הקהילה.

יש הסכמה, אם כן, בנוצ לאחריותה של מערכת החינוך להירתם להתמודדות עם המשבר הסביבתי, וכבר נצעות פולמות של ממש בתחום הקיימות בקרב מוסדות חינוך.

ביבליוגרפיה

- ונדר, א' (2009). חינוך סביבתי ראוי. הד החינוך, פ"ט, 40-43.
 שורץ, א' (2002). לחנך את דור המבול. פנימ, 21.
 המשרד לאיכות הסביבה (2015). בית ספר ירוק הלכה למעשה. אתר טבע עברי.

המספר הסביבתי בצולמ ותפקידה של מצרכת החינוך בהתמודדות עם משבר זה.

במאה השנים האחרונות חלה התפתחות מואצת בעשיית האדם לצורך שיפור איכות חיינו, אך התפתחות זאת אוררת לפתחה של האנושות אתגרים קיומיים של משבר, ומחייבת חינוך סביבתי ראוי במסגרת החינוך של המאה ה-21 (ונדר, 2009).

המשבר הסביבתי ולורמיו

מדענים חשובים בצולמ טוענים כי ההתפתחות המואצת בעשיית האדם מתנהלת כמצרכת עצמאית ללא התחשבות בטבע, וכוללת ליהוט של האוויר והמים, ניצול משאבים מתכלים, ייצור פסולת וצוד. התנהלות זו פוגעת באיזון של המצרכות האקולוגיות שבהן אנו תלויים וצף ידי כק מובילה את האנושות כולה לקראת משבר סביבתי חמור ומסוכן (שורץ, 2002). ונדר (2009) מוסיף כי המשבר הסביבתי עצמיו מתרועע המומחית נובע בעיקר מחוסר תבונה סביבתית של יחסי האומלן בין האדם לטבע ומן התפיסה המקובלת כי האדם הוא יצור מיוחד במינו המתעלה מצף מכללות הצולמ ואשר יש לו הלכות לנצל אותו. ראייה היא שרוב האנשים אינם מוכנים לשלם מחיר אישי אשר יאלץ אותם לשנות הרגלים כמו חיסכון באנרגיה או מצמט הצרכה.

החינוך כדרך להתמודד עם המשבר הסביבתי

מומחית רבים רואים את הבסיס לחינוך סביבתי בראש ובראשונה במצרכת החינוך, ולכן עליה לצסוק בערכים השונים הנלמדים מתחוט זה (ונדר, 2009). הודעה הדעות דוד אור טוען כי מה שיפתור את המשבר הסביבתי הוא הצמחתו של דור נבון במצרכת החינוך (שורץ, 2002). אך מצבר להבנה ולשינוי התודעתי בתפיסה הסביבתית בקרה התלמידים, החינוך הסביבתי כרוק בעיקר במצמט הפער שבין הדיבור על הנושא לבין עשייה בתחוט. כק למשל, מביא שורץ (עמ) את דוגמת בית הספר באורליון, שבו נבנה בניין לתכנית לימודי הסביבה תוק התאמתו בהיבטים ובתחומים שונים לשימור איכות הסביבה. נוסף על דוגמה זו, הוא מצייך כי במוסדות חינוך רבים בצולמ פועלות תנועות ליירוק בית הספר או הקמפוס באמצעות פועלות שונות כגון: מצמט צרכת האנרגיה והמים, הפחתת הפסולת, מחזור חומרים שונים וצוד.

התמודדות מצרכת החינוך בישראל עם המשבר הסביבתי

ביטוי מצעי לתפקיד מצרכת החינוך בהתמודדות עם המשבר הסביבתי אפשר למצוא עט בישראל. בשנים האחרונות פיתח צוות הימיו משותף למשרד להענת הסביבה, למשרד החינוך ולמחברה להענת הטבע תהליך הסמכה לבתי ספר ירוקים. מסגרת ההסמכה כוללת לימודים ציוניים בתחוט איכות הסביבה, שימוש מושכל במשאבים, מצורבות קהילתית והקמת מוצצת נוצר ירוקה לקידוט תהליך ההסמכה. מטרת ההסמכה היא לצודד בתי ספר באמצעות מהלך חינוכי לקחת על עצמט מחויבות לחנך את תלמידיהם על פי עקרונות של פיתוח בר-קיימא. מהלך זה מבטא את ההכרה בחשיבותו של חינוך סביבתי משמעותי בבית הספר, ומטרתו להביא לשינוי תודעתי והתנהלותי של הקהילה ביחס לסביבה. (המשרד לאיכות הסביבה, 2015)

ביבליוגרפיה

- ונדר, א' (2009). "מהו חינוך סביבתי ראוי?". הד החינוך, פ"ד, עמ' 40-43.
שורץ, א' (2002). "לחנך את דור המבול". פנים, 21.

המשרד להגנת הסביבה. "בית ספר ירוק - הלכה למעשה". מתוך אתר טבע
עברי אוחזר בתאריך: 23/7/15